

GUY DE
MAUPASSANT
Toparlak

GUY DE MAUPASSANT

TOPARLAK

Can Klasik

Toparlık, Guy de Maupassant

Fransızca aslından çeviren: Tahsin Yücel

Boule de Suif

İlk baskı: Boule de Suif et Autres Contes de la Guerre, 1880

Bu çeviride kaynak alınan basım: Contes et nouvelles, tome 1, Gallimard, 1974

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2021

2. basım: Şubat 2022, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak illüstrasyonu: Nurbanu Kılıçer

Baskı ve cilt: As Bilgi Teknolojileri Yayıncılık Pazarlama Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.

Orhangazi Mahallesi Demir Sokak No:2/1

Esenyurt/İstanbul

Sertifika No: 52996

ISBN 978-975-07-5403-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750754036

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

GUY DE MAUPASSANT

TOPARLAK

ÖYKÜ

Fransızca aslından çeviren

Tahsin Yücel

♥can

Guy de Maupassant'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Ay Işığı, 2007

Ölümden Acı, 2007

GUY DE MAUPASSANT, 1850'de Dieppe yakınlarında doğdu. Ailesi Normandiya kökenliydi. İlk eğitimini kilisede aldı, on üç yaşında bir ilahiyat okuluna gönderildi. 1869'da Paris'te hukuk okumaya başladı. Fransız-Alman Savaşı'nın çıkması üzerine öğrenimine ara vererek gönüllü olarak savaşa katıldı. *Toparlık* adlı öyküsüyle elde ettiği başarının ardından, dönemin önemli haftalık yayınları *Le Gaulois* ve *Gil Blas*'da makaleler yazdı. Birçok öyküsü ilk kez *Gil Blas*'da yayımlandı. Fransız toplumunun zengin bir panoramasını çıkardığı öykülerinin gücü, tüm karakterlerini ironik bir kaçınılmazlığın kurbanları olarak sunmasından kaynaklanır; yazgılarına karşı çaresizce mücadele eden insanların öykülerini yazmıştır. Romanları ve şiirleri de bulunan, ancak asıl öykü sanatında yeni pencereler açan yazar 1893'te öldü.

TAHSİN YÜCEL, 1933'te doğdu. Galatasaray Lisesi ve İÜ Edebiyat Fakültesi Fransız ve Roman Dilleri ve Edebiyatları Bölümü'nü bitirdi. Mezun olduğu bölümden 2000 yılında profesör olarak emekliye ayrıldı. Öykü derlemeleri, romanları, bilimsel araştırmaları ve kurumsal yazılarının yanı sıra Balzac, Flaubert, Daudet, Gide, Simenon, Jean Giraudoux, Proust, Camus, Sartre, Malraux, Saint-Exupéry gibi yazarların eserlerini dilimize kazandıran Yücel, 1984'te Azra Erhat Çeviri Üstün Hizmet Ödülü'ne değer görüldü, 1997'de Fransız hükümeti tarafından Palmes Académiques Nişanı, Commandeur derecesi verildi. Tahsin Yücel 2016'da öldü.

TOPARLAK

Günler boyunca, art arda, bozguna uğramış asker toplulukları geçmişti kentten. Takım makam denemezdi artık bunlara, dağınık güruhlardı. Adamların sakalları uzun, kirli, üniformaları parça parçaydı; bayraksız, alaysız, gevşek gevşek yürüyorlardı. Hepsi de şaşkın, bitkin-di, düşünme, karar verme yeteneğinden yoksun görünüyor, sanki yalnız alışkanlıkla yürüyorlardı, sanki durur durmaz devrilevereceklerdi yorgunluktan. Sonradan silah altına alınanlar görünüyordu daha çok. Silahların ağırlığı altında bükülen barışçıl insanlar, rantiyeler; kolay ürperen, çabuk coşan, kaçmaya da saklanmaya da hazır, küçük, atılgan gezgin muhafızlar; sonra, onların arasında, birkaç kırmızı pantolonlu, büyük bir çarpışmada tükenmiş bir bölüğün kalıntıları; bu çeşitli piyadelerle sıraya girmiş, hüznünlü topçular; bazı bazı da, piyadelerin görece hafif yürüyüşünü güçlkle izleyen ağır yürüyüşlü bir süvarinin parlak miğferi...

Kahramanca adlar almış yardımcı asker lejyonları: “Bozgun İntikamcılar, Mezar Kardeşleri, Ölümü Paylaşanlar” da o haydut havaları içinde geçip gidiyorlardı.

Başları, eski kumaş ya da hububat tüccarları, eski içyağı ya da sabun satıcıları, paraları ya da bıyıklarının uzunluğu nedeniyle subaylığa getirilmiş, silahlarla, rütbe şe-

ritleriyle donanmış rastlantısal savaşçılar, gümbür gümbür bir sesle konuşuyor, savaş planları üzerinde tartışıyor, can çekişen Fransa'yı kendi süvari omuzlarında tuttuklarını söylüyorlardı; ama, bazı bazı kendi askerlerinden, bu ipsiz sapsız, bu çoğu zaman da yiğit, yağmacı, ayyaş insanlardan korktukları oluyordu.

Prusyalılar Rouen'a girecekti, öyle söyleniyordu.

İki aydır çevredeki korularda bazen kendi nöbetçilerini de kurşunlayarak, çalılıklar arasında bir küçük tavşan kıvılcıdı mı savaşa hazırlanarak özenli keşiflere girişen ulusal muhafız kıtasının askerleri ocaklarına dönmüşlerdi. Eskiden ulusal yolların sınırlarını üç fersah öteden dehşete veren silahları, üniformaları, ölüm saçan bütün araçları birdenbire silinivermişti.

Son Fransız askerleri de Saint-Sever ve Bourg-Achard yoluyla Pont-Audemer'e varmak için Seine'i geçmişlerdi; general de umutsuzdu, en arkadan geliyordu, bu darma-dağın döküntülerle hiçbir denemeye girişmiyordu, yenmeyi alışkanlığa dönüştürmüş, destansı yiğitliğine karşın çok kötü yenilmiş bir halkın bozgunu içinde kendisi de şaşırmişti, iki emir subayı arasında yaya gidiyordu.

Sonra derin bir sakinlik, korkulu, sessiz bir bekleyiş çökmüştü kentin üstüne. Ticaretin iğdiş ettiği, göbekli birçok burjuva, şişlerinin, mutfak bıçaklarının silah sayılmasından korkarak yenmişleri kederle, kaygıyla bekliyorlardı.

Yaşam durmuş gibiydi; dükkânlar kapalı, sokak dilsizdi. Bazı bazı bir kentli, bu sessizlik yüzünden çekingenleşmiş durumda, duvarlar boyunca hızla süzülüyordu.

Beklemenin sıkıntısı, düşmanın gelmesini arzulattırıyordu.

Fransız birliklerin gidişinden sonraki günün öğleden sonrasında, nereden çıktığı bilinmeyen birkaç mızraklı asker, kentten hızla geçti. Biraz sonra Sainte-Catherine yo-

kuşundan kara bir yığın indi, Darnétal ve Bois-Guillaume yollarında da başka iki işgalci dalgası belirliyordu. Üç kolun öncüleri aynı anda belediye alanında birleşti; bütün komşu sokaklardan, uyumlu, sert adımları altında kaldırımları çınlata çınlata taburlarını yayarak Alman ordusu geliyordu.

Ölü, boş görünen evler boyunca, gırtlaktan gelen, yabancı bir sesle haykıran emirler yükseliyordu, kapalı panjurlar ardında gözler, bu utkun insanları, “savaş hakkı”yla kentin, servetlerin, yaşamların sahibi, efendisi olmuş kişileri izliyorlardı. Kentliler kararmış odalarında, karşısında her bilgeliğin, her gücün boşuna olduğu yıkımların, yeryüzünün ölümcül altüst oluşlarının verdiği şaşkınlık içindeydiler. Kurulu düzen bozulunca, güven yok olunca, insan ve doğa yasalarının koruduğu her şeyin bilinçsiz ve vahşi bir şiddetin elinde kaldığı zamanki duygu belirir. Yıkılan evler altında bütün bir halkı ezen yer sarsıntısı; öküz ölüleri, çatılarda kopmuş direklerle birlikte boğulmuş kenti alıp götüren taşmış ırmak ya da kendisini savunanı öldüren, ötekileri tutsak edip götüren, kılıç adına her şeyi talan eden, Tanrı’ya teşekkürlerini top sesleriyle bildiren utkun ordu, ölümsüz adaletle beslenen her inancı, Tanrı’nın koruyuculuğu üzerine, insan mantığı üzerine öğrendiğimiz her şeyi sarsan birer korkunç yıkımdır, aralarında fark yoktur.

Ama her kapıyı birer küçük birlik çalıyor, sonra evlerde kayboluyordu. İstiladan sonra işgal başlıyordu. Yenilmişler için, yenenlere sevimli görünme görevi başlıyordu.

Bir zaman sonra ilk dehşet geçti, yeni bir sakinlik başladı. Birçok evde, Prusya subayı yemeğini aile sofrasında yiyordu. Bazıları kibar çıkıyordu, nezaket gereği Fransa’ya acıyor, bu savaşa katılmaktan duydukları tiksintiyi anlatıyorlardı. Subaya bu duygusundan dolayı min-

nettar kalınıyordu; ileride, günün birinde, koruyuculuğuna gereksinim duyulabilirdi. Ona iyi davranırlarsa, birkaç adam daha beslemekten kurtulabilirlerdi belki. Hem de tümünden kendisine bağlı olunan bir insanı ne diye kırmalıydı? Cesarettten çok pervasızlık olurdu böylesi. Pervasızlık da, Rouen burjuvalarının kusurlarından değildi artık, kahramanca direnişleriyle kentlerinin ün saldıgı günler geçmişti.– Sonra, Fransız nezaketinden çıkarılan yüce mantığa uyuluyor, dışarıda içli dışlı görünmedikten sonra, yabancı askerlere evin içinde nazik davranmanın hiç de aykırı bir şey olmadığı düşünülüyordu. Dışarıda birbirlerini tanımaz oluyorlar, ama evde seve seve konuşuyorlardı. Alman da böylece her akşam ortak ocağın başında daha fazla kalıp ısınıyordu.

Kent bile yavaş yavaş her zamanki görünüşüne bürünmekteydi. Fransızlar şimdilik pek dışarı çıkmıyorlardı, ama sokaklarda Prusya askerleri kaynaşıyordu. Öte yandan, büyük ölüm araçlarını kaldırımlarda zorbalıkla sürükleyen süvari subaylarının basit halka karşı gösterdiği horgörü, önceki yıl aynı kahvelerde kafa çeken avcı subayların gösterdiği horgöründen daha fazla değil gibiydi.

Gene de bir şeyler vardı havada, ince, bilinmedik bir şey, çekilmez bir yabancı hava, dört yana yayılmış bir koku gibi, istila kokusu. Evleri, alanları dolduruyor, yiyeceklerin tadını değiştiriyor, yolculukta, çok uzaklarda, barbar, tehlikeli oymaklar arasında bulunuluyormuş gibi bir etki bırakıyordu insanın üzerinde.

Yenenler para, çok para istiyorlardı. Hep kentliler ödüyordu masrafları; nasıl olsa zengindiler. Ama Normandiyalı bir tacir ne kadar zengin olursa, her türlü özveri, kendi elinden bir başkasının eline geçtiğini gördüğü her servet parçası yüzünden çektiği acı da o kadar büyük olur.

Bu arada kentin iki-üç fersah aşağısında Croisset'ye,

Dieppedalle'e ya da Biessart'a doğru, denizciler, balıkçılar, ikide bir, bir bıçak ya da tekme vuruşuyla öldürülmüş, başı taşlarla ezilmiş ya da köprüünün tepesinden itilmiş, üniformasının içinde şişmiş bir Alman cesedi çıkarıyorlardı ırmaktan. Bu karanlık, yabancı, yasal ölçeri, bilinmedik kahramanlıkları, bu gün ortasındaki savaşlardan daha tehlikeli, yeni gümbürtülerinden uzak olan sessiz saldırıları, nehrin balçıklarını kefenliyordu.

Yabancı kınıyla silaha sarılan, bir düşünce uğruna ölmeye hazır gözüpekler her zaman bulunurdu.

İşgalciler kenti eğilmez disiplinleri altına almışlardı, ama utkulu ilerleyişleri boyunca yaptıkları söylenen korkunç şeylerin hiçbirini yapmadılar; bunun üzerine halka cesaret geldi, ülke tüccarlarının yüreği tecim gereksinimiyle çarpmaya başladı. İçlerinden bazılarının, Fransız ordusunun elinde bulunan Le Havre kentinde büyük çıkarları vardı, kara yoluyla Dieppe'e gidip buradan gemiye binerek bu limana varmayı denediler.

Tanıştıkları Alman subaylarının etkinliğinden yararlandılar, başkomutandan bir gidiş izni koparıldı böylece.

Dört atlı, büyük bir posta arabası tutuldu, on kişi arabacıya adını yazdırttı, bir salı sabahı yola çıkmaya karar verildi, her türlü toplanmayı önlemek için gün doğmadan gideceklerdi.

Bir zamandır don yüzünden toprak sertleşmiş, pazartesi günü saat üçe doğru kuzeyden gelen koca bulutlar da kar getirmiş, bütün akşam ve bütün gece durmamacasına kar yağmıştı.

Sabah dört buçukta, yolcular Normandiya Oteli'nin avlusunda toplandılar, burada arabaya bineceklerdi.

Gözlerinden uyku akıyordu hâlâ, battaniyeler altında soğuktan titriyorlardı. Karanlıkta birbirlerini iyi görmiyorlardı; ağır kış giysileri bütün bu bedenleri uzun cüppeli, şişman papazlara benzetiyordu. Ama iki adam

birbirini tanıdı, sonra bir üçüncüsü geldi yanlarına, konuşular, “Karımı da götürüyorum,” dedi biri. “Ben de.” “Ben de öyle.” Birincisi ekledi: “Rouen’a dönmeyeceğiz, Prusyalılar Le Havre’a da yaklaşırlarsa, İngiltere’ye geçeceğiz.” – Ruhsal yapıları birbirine benzediği için, tasarıları aynıydı.

Bu arada araba koşulmuyordu. Ahır uşağının taşıdığı bir küçük fener, ikide bir karanlık bir kapıdan çıkıyor, bir başka kapıda görünmez oluyordu. Atların ayakları gübrelerle yumuşamış yeri dövüyor, yapının dibinden hayvanlarla konuşup küfreden bir erkek sesi geliyordu. Hafif bir çingirak sesi, koşumlara el atıldığını haber verdi; sonra birden duru, sürekli bir titreyiş oldu bu gürültü, hayvanın devinimiyle uyum kazanmıştı; duruyor, sonra yeri döven nallı ayağın boğuk gürültüsünün eşlik ettiği sert bir sarsıntıyla yeniden başlıyordu.

Kapı birdenbire kapandı. Bütün gürültüler kesildi. Donmuş kenterler susmuşlardı; kımıltısız, katılaştırmış bir biçimde duruyorlardı.

Ardı gelmez ak tanelerden oluşmuş bir perde yere doğru inerek durmadan ışıldıyordu; biçimleri siliyor, nesnelere bir buz köpüğüyle örtüyordu; kış altında kefenlenmiş durgun kentin büyük sessizliği içinde, döne döne yağın karın belirsiz hışırtısından başka bir şey duyulmuyordu. Gürültüden çok bir duyu, uzayı doldurur, dünyayı örter gibi olan hafif atomların birbirine karışması.

Adam yeniden göründü, feneri elindeydi, kendi isteğiyle gelmeyen hüzünlü bir atı yularından çekiyordu. Arabanın okuna yerleştirdi, kayışları bağladı, koşumları sağlamlaştırmak için uzun zaman çevresinde döndü, çünkü bir eliyle feneri tutuyor, yalnız bir elini kullanabiliyordu. İkinci hayvanı getirmeye giderken şimdiden apak olmuş, kımıltısız yolcuları gördü. “Niçin arabaya binmiyorsunuz? Kar altında olmazsınız hiç değilse,” dedi.

Toprak, iki zarıbe, bir anstokrat, bir tuccar, bir burjuva çift, bir demokrat ve bir fahişenin aynı arabada seyahat ettiği karlı bir yolculuğun hikâyesi. Maupassant'ın Fransa halkının yaşantısına, ikiyüzlülüğüne ironiyle yaklaştığı bu öykü, yazarın külliyatında ayrı bir öneme sahip.

Fransa-Prusya Savaşı'nın sürdüğü bir kış gecesi yola çıkan bu küçük topluluğun dolduğu araba saatlerce karda gömülü kalınca, fahişe Elisabeth Roussel, piknik sepetindeki birbirinden lezzetli atıştırmalıklardan ve şarabı yol arkadaşlarıyla paylaşmaya karar verir. Ancak bu fedakarlığının karşılığını pek de beklediği gibi alamaz.

#klasikler #fransızklasikler #yapısalcılık #savaşyanları #yaşamlaakademi

Kapak tasarımı: Murat Kılıç

 can

canyayinlar.com | [f](#) | [a](#) | [v](#) | [canyayinlar](#)

Öykü

ISBN 978-975-01-9402-6

9 789750 754036